

Miejsce regiopolis Tokio w krajowym systemie gospodarczym oraz różnicowanie i funkcjonowanie jego rynku pracy

Position of Tokyo Regiopolis in the Country's Economic System and Differentiation as well as Functioning of its Labour Market

Streszczenie

Regiopolis Tokio tworzy największą na świecie miejską formację osadniczą, stanowiącą główne ogniwo Japońskiego Megalopolis¹, zamieszkałą przez 35,1 mln osób, reprezentujących 27,5% ludności kraju (2005). Formuje ono jednocześnie gigantyczny, o bardzo nowoczesnej strukturze funkcjonalnej, rynek pracy, na którym znajduje zatrudnienie 17,3 mln osób, reprezentujących aż 28,1% czynnej zawodowo ludności Japonii (w sferze IC oraz B&R regiopolis reprezentuje odpowiednio aż 59,5% i 39,5% krajowego rynku pracy/zatrudnienia). Na jego obszarze, którego zewnętrzne granice wyznaczone zasięgiem migracji wahadłowych rozciągają się w promieniu do 70 km od centrum Tokio, wytwarza się m.in. 31,9% wartości PKB oraz 35,1% wartości wewnętrznego eksportu (2005). Regiopolis Tokio tworzy zarazem najważniejszy w skali kraju gospodarczy region znany w literaturze geograficznej i ekonomicznej pod nazwą Keihin. Jego rozwój oraz funkcjonowanie przebiegające pod administracyjnym nadzorem Tokyo Metropolitan Government, oparte jest na silnie zróżnicowanych i bilansujących się wewnętrznie migracjach wahadłowych, ukierunkowanych w zasadniczej mierze na miasto Tokio (obszar centralny), na które przypada 30,0% rynku pracy regiopolis.

słowa kluczowe: regiopolis, miasto centralne, obszar centralny, rynek pracy, struktura funkcjonalna rynku pracy, ludność czynna zawodowo, migracje wahadłowe

Wprowadzenie

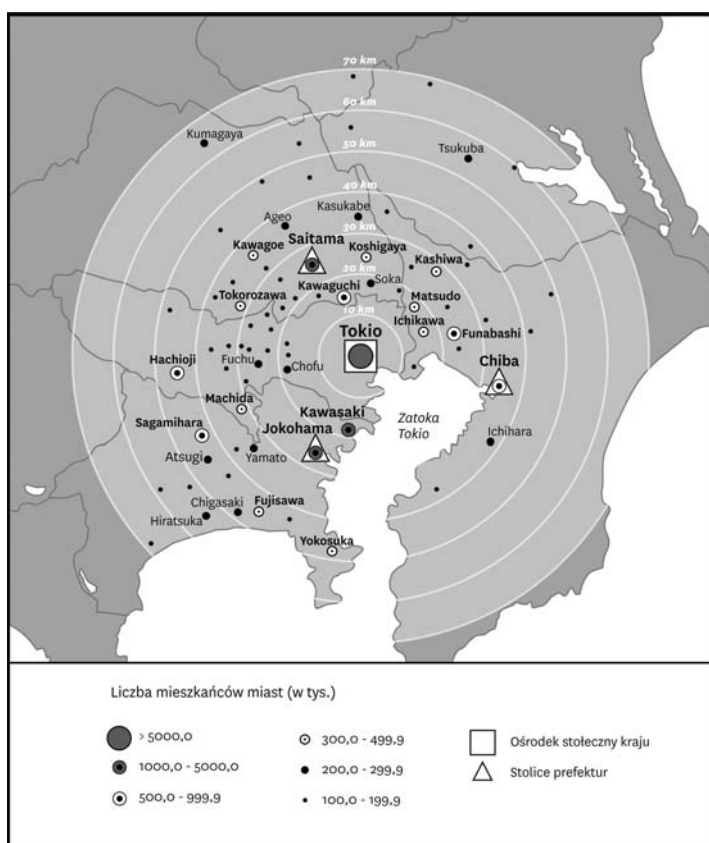
Jednym z charakterystycznych następstw rozwoju procesu suburbanizacji-metropolizacji jest formowanie regionu ekonomicznego, którego ośrodkiem w zakresie demograficzno-gospodarczego wzrostu i rozwoju pozostaje wielkie miasto. W systemie osadniczym tworzy ono tzw. miasto centralne, które za sprawą m.in. dynamicznie rozwijanego, nowoczesnego w swej strukturze rynku pracy, umacnia swoją dominującą pozycję, oddziałując zarazem bardzo silnie na bliższe i dalsze otoczenie. Jak podkreślają klasycy geografii

¹ Na użytek niniejszej pracy Autor stosuje pisownię sformułowania Japońskie Megalopolis wielkimi literami.

miast (m.in. Dickinson 1964 oraz Beaujeu-Garnier, Chabot 1971), oddziaływanie to przebiega na zasadach wzajemności zróżnicowanej silnie jakościowo, doprowadzając do powstania i rozwoju regionu. Granice zewnętrzne regionu wyznaczane bywają z reguły zasięgiem migracji wahańdłowych, czyli dojazdów do pracy i szkół jego mieszkańców, skierowanych głównie do miasta centralnego. Tego typu układ funkcjonuje w pełnej symbiozie, który w warunkach rosnącego potencjału demograficznego i gospodarczego kreuje w aspekcie miejsko-osadniczym formację regiopolis, tożsamą z reguły z regionem gospodarczym w podejściu społeczno-ekonomicznym. Zaznaczyć należy jednocześnie, że formację osadniczą typu regiopolis tworzą w aspekcie współczesnej klasyfikacji miejskich formacji osadniczych pewne obszary metropolitalne charakteryzujące się ogromnym i nowoczesnym w swej strukturze funkcjonalnej potencjałem gospodarczym. Tego rodzaju wyróżnienie koresponduje z ideą miast globalnych, która opiera się generalnie na szczególnej skali i pozycji niektórych obszarów metropolitalnych w systemie społeczno-ekonomicznym świata (Londyn, Nowy Jork, Tokio).

Podkreślić należy zarazem fakt, że w przypadku licznych funkcji strefa wpływów miasta centralnego regiopolis sięga daleko poza granice regionu, mając charakter ogólnokrajowy, międzynarodowy czy wręcz globalny (np. funkcje finansowe, handlowe, doradcze czy polityczne). Powyższa okoliczność wpływa bezpośrednio na silne zróżnicowanie zarówno terytorialnego zasięgu, demograficzno-gospodarczego potencjału formacji typu regiopolis, wyrażonego choćby liczbą mieszkańców, wielkością rynku pracy oraz pozycją w systemie ekonomicznym kraju. Potencjał demograficzno-gospodarczy regiopolis jest wypadkową ogólnej liczby ludności, rynku pracy oraz silnie zróżnicowanej funkcjonalnie aktywności ekonomicznej formujących go jednostek osadniczych, z dominującą pozycją miasta centralnego. W przypadku miast centralnych, liczących nawet kilka milionów mieszkańców, dla których charakterystyczny jest silnie zaawansowany proces suburbanizacji-metropolizacji, w składzie regiopolis może znaleźć się liczna zbiorowość bardzo zróżnicowanych pod względem wielkości miast zlokalizowanych w rozległej strefie podmiejskiej. Stanowią one łącznie zintegrowany przestrzenno-funkcjonalnie i społeczno-ekonomicznie układ, z biegunem administracyjno-gospodarczej aktywności w mieście centralnym. Są one równocześnie miejscem-obszarem lokalizacji nowych oraz deglomerowanych z miasta centralnego rodzajów aktywności. Stanowią one z zasady integralny element współczesnego i perspektywicznego rozwoju przestrzenno-gospodarczego regiopolis. Przykładem tego rodzaju procesu jest lokalizacja poza miastem centralnym m.in. ośrodków naukowo-badawczych wielkich towarzystw gospodarczych, kampusów wyższych uczelni i miast akademickich czy tzw. nowych miast (*new towns*) pełniących zasadniczo funkcje rezyden-

cialne dla mieszkańców pracujących lub uczących się w mieście centralnym regipolis. Dla zewnętrznych stref regipolis charakterystyczna jest także obecność krajowych i międzynarodowych portów lotniczych, w których otoczeniu powstają m.in. regionalne/metropolitalne logistyczne centra (*logistic hubs*). Wyrazem docenienia współczesnej regionotwórczej roli dużych miast jako biegunów rozwoju i modernizacji gospodarki kraju jest opracowywanie planów rozwoju społeczno-ekonomicznego średnich i wielkich miast wraz z ich otoczeniem. Przykładem może być Polska, w której na poziomie wojewódzkim opracowywane są strategie rozwoju gospodarczego i plany przestrzennego zagospodarowania obszarów metropolitalnych. W przypadku Japonii plany rozwoju wielkich miast wpisane są w planowanie regionalne/metropolitalne, co znajduje wyraz w obecności specjalnej instytucji organizacyjno-zarządzającej regipolis-obszaru metropolitalnego, zwanej metropolitalnym rządem (*metropolitan government*).

Ryc. 1. Regipolis Tokio

Źródło: opracowanie własne.

Wspomnieć należy, że termin „regiopolis” oraz idea miasta regiopolis przedstawiona została w 2006 r. przez naukowców Uniwersytetu Kassel (Niemcy) w opracowaniu Regiopolregion Rostock. Polem badawczym w tym przedmiocie było miasto Rostock, a zbyt ogólnikowe i wręcz kontrowersyjne założenia metodologiczne (np. musi być to miasto o zaludnieniu powyżej 100 tys. mieszkańców odległe przy tym 100–150 km od najbliższego obszaru metropolitalnego), spowodowały całkowitą jej marginalizację w międzynarodowym środowisku naukowym.

Tab. 1. Regiopolis Tokio. Zmiany zaludnienia i rynku pracy (zatrudnienia) w latach 1960–2005 z uwzględnieniem miasta centralnego Tokio

Lata	Regiopolis Tokio				W tym miasto Tokio			
	Liczba ludności (tys.)	% ludności kraju	Liczba miejsc pracy (tys.)	% kraju	Liczba ludności (tys.)	% ludności regiopolis	Liczba miejsc pracy (tys.)	% rynku pracy regiopolis
1960	18 158	19,3	8 462	19,1	8 310	45,8	4 551	53,8
1970	24 582	23,5	12 078	23,7	8 841	36,0	5 891	48,8
1980	29 562	25,.	13 639	24,6	8 352	28,3	6 834	50,1
1990	32 648	26,4	16 824	27,3	8 164	25,0	7 248	43,1
2000	34 394	27,1	17 473	27,6	8 108	23,6	6 993	40,2
2005	35 097	27,5	17 278	28,1	8 490	24,2	6 694	38,7

Uwaga: wielkość rynku pracy wyrażona jest liczbą aktywnej zawodowo ludności według miejsca pracy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie różnych roczników: *Japan Statistical Yearbook*, *Tokyo Statistical Yearbook*, *Population Census of Japan* oraz *Population of Major Metropolitan Areas*.

Będąc przedmiotem niniejszego opracowania regiopolis Tokio rozwija się od zakończenia drugiej wojny światowej zgodnie z założeniami planistycznymi Tokyo Metropolitan Government. Instytucja ta odpowiedzialna jest m.in. za aktualny obraz oraz perspektywiczne przemiany funkcjonalno-przestrzenne i gospodarcze regiopolis Tokio. Zajmujące powierzchnię 13,6 tys. km² zamieszkiwane przez 35,1 mln osób formuje w skali kraju najbardziej nowoczesny w swej strukturze, a zarazem największy, rynek pracy, na którym znajduje zatrudnienie 17,3 mln pracowników (2005). W ogólnokrajowym systemie osadniczym regiopolis Tokio stanowi najważniejsze ogniwo liczącego 75 mln ludności Japońskiego Megalopolis. W systemie ekonomicznym Japonii regiopolis Tokio formuje z kolei największy i najważniejszy region gospodarczy Keihin (Mydel 1983). Na jego obszarze znajduje zatrudnienie aż 28,1% czynnej zawodowo ludności Japonii oraz wytwarza się 31,9% warto-

ści PKB. Uwzględniając okoliczność, że układ osadniczy regipolis tworzą aż 192 miasta (w tym licząca 8,5 mln mieszkańców stolica kraju Tokio) o silnie zróżnicowanej strukturze wielkościowej, to w świetle choćby podstawowych statystyk uznać należy zespół regipolis Tokio za bardzo interesujący i cenny z naukowo-poznawczego punktu widzenia przedmiot badań. Na nowatorstwo ich składa się także okoliczność szczegółowej ilustracji zjawiska migracji wahadłowych ogółem oraz ich wewnętrznego zróżnicowania w ramach siedmiu koncentrycznych stref, rozciągających się na przestrzeni 70 km od CBD (*central business district*) miasta Tokio (ryc. 1).

Od połowy XIX w. obszar współczesnego regipolis pozostaje centrum administracyjno-gospodarczym i politycznym Japonii. Szczególnie szybki jego rozwój przypadł na okres dynamicznego wzrostu gospodarczego kraju lat 1960–1980, określanego mianem japońskiego cudu gospodarczego (Mydel, Ishimizu 1985). Obszar regipolis staje się głównym celem migracji ludności, znajdującej zatrudnienie na szybko rozwijanym rynku pracy. O ogromnej skali i nienotowanej w historii dynamice wzrostu regipolis świadczy fakt zwiększenia liczby jego mieszkańców we wspomnianym okresie aż o 62,8% (z 18,2 mln do 29,6 mln), przy niemal identycznej skali wzrostu rynku pracy (o 61,2% – z 8,5 mln do 13,6 mln pracowników). Procesowi temu towarzyszył bardzo wyraźny wzrost znaczenia regipolis w ogólnym zaludnieniu kraju (z 19,3% do 25,3%) oraz ogólnokrajowym rynku pracy (z 19,1% do 26,4%). Równolegle zapoczątkowany od lat 70. XX w. silny proces suburbanizacji-metropolizacji przyniósł znaczący spadek pozycji miasta Tokio w układach zaludnienia regipolis. Pomimo początkowego wzrostu liczby mieszkańców z 8,3 mln w 1960 r. do 8,8 mln w 1970 r. miasto centralne regipolis (Tokio) zmniejszyło swój udział w ogólnym zaludnieniu zespołu z 45,8% do 36,0%. Pozostaje ono jednocześnie wiodącym w skali regipolis silnie rozwijanym rynkiem pracy, notującym w latach 1960–1980 wzrost liczby miejsc pracy aż o 50,2% (z 4,6 mln do 6,2 mln). Skutkiem tej sytuacji było to, iż na rynku pracy miasta Tokio znajdowało zatrudnienie średnio ponad 50,0% aktywnej zawodowo ludności regipolis. Należy też podkreślić okoliczność gwałtownego wzrostu udziału na tokijskim rynku pracy osób dojeżdżających codziennie w ramach migracji wahadłowych. I tak w 1960 r. spośród 4,55 mln osób zatrudnionych w mieście Tokio ok. 15,0% stanowiły osoby zamieszkałe poza Tokio, natomiast w 1980 r., w warunkach zatrudnienia na poziomie 6,2 mln osób, ich odsetek wzrósł do niemal 35,0% (tab. 1).

W odróżnieniu od okresu 1950–1980, kiedy to zewnętrzne granice regipolis przebiegały w odległości 50 km od CBD Tokio, z początkiem lat 80. granice obejmują już terytoria odległe średnio 70 km od CBD. Jest to efekt terytorialnego rozszerzenia powiązań przestrzenno-gospodarczych, które za sprawą rozwoju sprawnego systemu transportu (głównie kolejowego) uczy-

niły miasto Tokio atrakcyjnym i łatwo dostępnym rynkiem pracy. W położonych peryferyjnie jednostkach osadniczych regiopolis odnotowano znaczący strumień migracji wahadłowych do miasta Tokio. Powyższy stan utrzymuje się do dzisiaj za sprawą systematycznie rosnącego i bardzo zróżnicowanego rynku pracy regiopolis. Znamienna jest przy tym okoliczność, iż wzrost rynku pracy o 27,6%, znaczony liczbą aktywnej zawodowo ludności (z 12,6 mln do 17,4 mln osób), przebiegał w warunkach recesji japońskiej gospodarki (tzw. gospodarki bańki mydlanej [*bubble economy*] lat 1986–1991) oraz tzw. straconej dekady, znaczonej silnym osłabieniem tempa rozwoju gospodarczego kraju (Mydel 2012). Skutki tej sytuacji najmocniej dały znać o sobie w mieście Tokio, którego rynek pracy wzrósł w okresie 1980–2000 zaledwie o 12,2%. Przyniosło to spadek udziału miasta Tokio w rynku pracy regiopolis z 43,1% do 38,7%.

Reasumując ogólne rozważania na temat rozwoju rynku pracy regiopolis Tokio, podkreślić należy fakt względnego bilansowania się liczby aktywnej zawodowo ludności w jego zespole na poziomie niemal 99,0%. Oznacza to, że zaledwie 1,0–1,5% aktywnej zawodowo ludności znajdującej zatrudnienie na terytorium regiopolis zamieszkuje poza jego obszarem. Dowodzi to jednocześnie poprawności metodologicznej (i praktycznej) delimitacji granic regiopolis Tokio na kanwie migracji wahadłowych. Inną charakterystyczną cechą rozwoju regiopolis jest stały, choć wewnętrznie zróżnicowany pod względem dynamiki, wzrost demograficzny oraz wzrost rynku pracy. Skutkuje to powolnym, ale stałym, wzrostem pozycji regiopolis w ogólnokrajowym systemie demograficzno-gospodarczym (głównie za sprawą napływu migracyjnego z innych regionów Japonii). Największą wrażliwość na spowolnienie gospodarcze kraju notuje rynek pracy miasta Tokio, którego, zgodnie z wynikami badań autora, recesyjny trend ma charakter przejściowy (Mydel 2012). Inną znamieną cechą rynku pracy miasta centralnego jest to, że funkcjonuje on za sprawą ogromnych migracji wahadłowych czynnej zawodowo ludności zamieszkałej w strefie przejściowej i zewnętrznej regiopolis. W liczbie 3,0 mln osób, stanowią średnio 45,0% ogółu zatrudnionych w mieście Tokio (2005), dowodząc ścisłych, życiowych wręcz, więzi w układzie miasto centralne – pozostałe strefy regiopolis. Jednocześnie w przestrzennych układach ogólnego zatrudnienia regiopolis miasto centralne nieznacznie, choć systematycznie, osłabia swą pozycję na rzecz pozostałych stref zespołu. Jest to efekt planowanego podziału rynku pracy i jego wewnętrznej, strukturalnej dywersyfikacji. W powyższym układzie miasto centralne, będące ośrodkiem stołecznym kraju, tworzy biegun w zakresie koncentracji funkcji administracyjnych i politycznych, zarządzająco-kontrolnych wielkich korporacji gospodarczych, aktywności w sferze FIRE (finansów, ubezpieczenia, rynku nieruchomości) oraz IC (informacji i komunikacji) o zasięgu międzynarodowym i globalnym.

Pozostaje ono także najważniejszym centrum działalności naukowo-badawczej, szkolnictwa wyższego, kultury i sztuki oraz rozrywki. Najwyższy poziom koncentracji w skali regiopolis notuje miasto centralne zespołu w kategorii zatrudnienia w sferze IC (71,3% ogółu czynnych zawodowo tej kategorii pracowników), finansach i ubezpieczeniach (60,0%) oraz rynku nieruchomości (53,0% – 2005). Podkreślić z całą ostrością należy okoliczność, iż prymat miasta centralnego Tokio w zespole regiopolis w strategicznych dla jego rozwoju sferach aktywności gospodarczej ma miejsce w warunkach zintegrowanej działalności na jego obszarze 191 innych miast, z których osiem liczy od 0,5 mln do 3,7 mln mieszkańców. Wszystkie one, wraz z tymi największymi, jak Jokohama (3,69 mln), Kawasaki (1,42 mln), Saitama (1,22 mln) oraz Chiba (0,96 mln mieszkańców), tworzą zintegrowany przestrzenno-funkcjonalnie i ekonomicznie układ, którego strategię rozwoju wyznacza wspomniany organ administracyjny Tokyo Metropolitan Government.

Wielkość i struktura funkcjonalna rynku pracy oraz miejsce regiopolis Tokio w krajowym systemie gospodarczym

Jak podkreślano wcześniej, regiopolis Tokio tworzy współcześnie największą pod względem liczby ludności tego typu formację osadniczą na świecie (31,5 mln mieszkańców). Zawierając ośrodek stołeczny kraju zaliczany do kategorii trzech globalnych miast współczesnego świata (m.in. Sassen 1991), tworzy jednocześnie gigantyczny i bardzo nowoczesny w swej strukturze funkcjonalnej rynek pracy, formujący w efekcie ekonomiczny region Keihin. Uwarunkowania historyczne oraz korzystne warunki przyrodnicze w powiązaniu z polityką rozwoju ekonomicznego, w tym regionalnego Japonii, sprawiły, że od końca XIX w. obszar ten, obejmujący rozległą nizinę Kantō, stał się centrum administracyjno-politycznym i gospodarczym kraju. Powojenne lata znaczone bezprecedensową w historii Japonii i świata dynamiką wzrostu gospodarczego przyniosły niezwykle silny rozwój tego obszaru-regionu. Kreowany w ramach polityki rządu na wiodący region ekonomiczny kraju stał się celem ogromnych migracji ludności z najbardziej odległych obszarów Japonii (Mydel 1983). Znajdowali tu możliwość zatrudnienia na dynamicznie rozwijanym oraz silnie zróżnicowanym rynku pracy. O wyjątkowej skali wzrostu rynku pracy regiopolis świadczy jednoznacznie fakt, że w okresie 1955–1960 odnotowany został przyrost zatrudnienia niemal o 3,0 mln osób (z 5,6 mln do 8,5 mln), natomiast w dekadzie 1960–1970 o dalszych 3,6 mln (wzrost aż o 42,7%). Lata 80. XX w. przyniosły w skali regiopolis, liczącego niemal 30,0 mln mieszkańców, wzrost jego udziału

w krajowym rynku pracy z 13,7% (1955) do 24,6% (1980), czyniąc z niego wiodący region ekonomiczny Japonii. Niemniej znamieny dla regiopolis Tokio jest stały trend wzrostu jego rynku pracy, na którym w 2005 r. znajdowało zatrudnienie 17,3 mln osób, reprezentujących dokładnie 28,1% ogółu czynnej zawodowo ludności kraju (tab. 1).

W powojennym procesie wzrostu demograficznego i rynku pracy regiopolis fundamentalną rolę odgrywa miasto centralne Tokio, będące ośrodkiem stołecznym kraju. Notując w latach 1960–2005 względną równowagę poziomu zaludnienia w relacji do zespołu regiopolis, zanotowało w efekcie spadek udziału w ogólnym jego zaludnieniu z 45,8% do 24,2%. Podobny trend spadkowy udziału miasta Tokio miał miejsce w odniesieniu do rynku pracy zespołu regiopolis (z 53,8% w 1960 r. do 38,7% w 2005 r.). Powyższy zakres przemian pozycji miasta centralnego w zespole regiopolis jest przejawem dojrzałości i racjonalizacji jego rozwoju oraz świadectwem najwyższego stopnia zaawansowania procesu metropolizacji układu demograficzno-gospodarczego oraz przestrzenno-funkcjonalnego. W powyższym układzie-systemie miasto centralne kreuje biegun aktywności o międzynarodowym oraz globalnym zasięgu w takich sferach aktywności jak finanse i ubezpieczenia (koncentrując 54,0% ogółu czynnych zawodowo w zespole regiopolis), rynek nieruchomości (58,9%) oraz informacja i komunikacja (niemal 70,0% ogółu tej grupy pracowników regiopolis). W jego też ramach rozwijane są współcześnie procesy gentryfikacji w sferze demograficznej, funkcjonalnej i infrastrukturalnej, czyniąc zarówno całe miasto, jak i CBD, atrakcyjnym miejscem nie tylko pracy, ale także zamieszkania i rozrywki. Jest ono głównym miejscem zamieszkania tworzącej się klasy metropolitalnej, reprezentowanej przez osoby z wyższym wykształceniem, w tym przede wszystkim przedstawicieli wolnych zawodów, dyrektorów korporacji, menadżerów, szerokiej gamy personelu kierowniczego i wysokiej klasy specjalistów zakresie informatyki, informacji, komunikacji czy firm doradczo-konsultingowych (np. Jałowiecki 1999).

Sprawność funkcjonowania zajmującego 13,5 tys. km² powierzchni regiopolis, na którego obszarze znajdują się 192 zróżnicowane wielkościami miasta, zapewnia doskonale rozwinięty i niezwykle sprawny system komunikacyjny. W przypadku regiopolis Tokio zdominowany jest on przez kolej, co stanowi ewenement w skali światowych metropolii / obszarów metropolitalnych. Tak np. położone ok. 60 km na północny wschód od centrum Tokio jedno z największych miast naukowych świata Tsukuba Science City osiągnane jest z CBD w ciągu 45 min linią kolei ekspresowej Tsukuba Express. Podobnie odległy o 58 km od centrum Międzynarodowy Port Lotniczy Narita obsługiwany jest m.in. przez ekspresową linię kolejową (Keisei Narita Airport Line), którą czas przejazdu do CBD Tokio zajmuje zaledwie 36 min. Zintegrowany system linii kolejowych wraz z siecią autostrad / dróg ekspresowych dosto-

sowany jest w zasadniczej mierze do ogromnych codziennych przewozów ludności zarówno w obrębie regiópolis, jak i ukierunkowanych na miasto centralne (*commuters rails*). Zadania przewozowe osób jedynie w zakresie migracji wahadłowych czynnej zawodowo ludności są ogromne. Wynika to z potrzeby sprawnego przemieszczenia średnio 8,6 mln osób w godzinach porannych i popołudniowych, którzy reprezentują 49,7% ogólnej liczby pracowników regiópolis.

Tab. 2. Regiópolis Tokio. Wielkość i struktura funkcjonalna rynku pracy w kategoriach czynnej zawodowo ludności według miejsca zatrudnienia (2005)

Sektory i gałęzie gospodarki	Liczba zatrudnionych (tys.)	% ogółu
SEKTOR I	287,6	1,7
Rolnictwo	278,5	1,6
Leśnictwo	1,5	–
Rybołówstwo	7,6	0,1
SEKTOR II	3 906,7	22,6
Budownictwo	1 305,3	7,6
Przemysł	2 601,4	15,0
SEKTOR III	13 083,7	75,7
Usługi	8 978,4	52,0
FIRE	962,2	5,5
FI	625,2	3,3
RE	337,0	2,3
IC	945,0	5,4
Szkolnictwo	763,3	4,4
Opieka medyczna	1 261,3	7,3
Transport	996,4	5,8
Handel	4 105,3	23,7
Razem	17 278,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Population Census...*

Na ogromnym rynku pracy regiópolis Tokio znajdowało zatrudnienie w 2005 r. 17,3 mln osób. W układzie sektorowym najliczniejszą zbiorowość, z udziałem 75,7% ogółu tej kategorii osób, stanowili pracownicy sektora III.

W ich gronie zdecydowanie dominowali pracownicy usług, którzy w liczbie niemal 9,0 mln reprezentowali dokładnie 52,0% ogółu zatrudnionych na rynku pracy regiopolis (tab. 2). Drugą co do wielkości grupę czynnych zawodowo stanowiły osoby zatrudnione w handlu. W liczbie 4,1 mln reprezentowały one odpowiednio 23,7% ogółu pracowników. Warto podkreślić również silną pozycję rynku pracy w sferze FIRE oraz IC, których aktywność zawodową znamionuje w ogromnej skali ogólnokrajowy oraz globalny zasięg oddziaływania. Reprezentowani niemal identycznie przez ponad 900 tys. pracowników stanowili średnio po 5,5% ogółu czynnej zawodowo ludności zespołu. Regiopolis Tokio jest miejscem lokalizacji krajowych i międzynarodowych instytucji, w znacznej części o zasięgu globalnym. W niezwykle liczonym ich zespole, a przy tym różnorodnych ze względu na sferę działalności, wyróżnić należy giełdę, instytucje świadczące usługi biznesowe i finansowe (w tym ubezpieczeniowe), doradczo-konsultacyjne i prawnicze czy też centrale globalnych towarzystw gospodarczych. Wiele z nich posiada tu swoje ośrodki badawczo-rozwojowe, instytuty i laboratoria badawcze, którym często towarzyszy obecność innowacyjnych firm. Jest ono także najważniejszym w skali kraju obszarem koncentracji instytucji związanych z gromadzeniem, przetwarzaniem oraz upowszechnianiem informacji oraz komunikacji. Znajduje to m.in. wyraz w lokalizacji central największych sieci radiowych i telewizyjnych kraju, wydawnictw prasowych, oficyn wydawniczych, agencji reklamowych czy korporacji medialnych specjalizujących się w publikowaniu opracowań z zakresu finansów i szeroko rozumianego biznesu (Mydel 2012). Symbolicznym przejawem udoskonalenia sprawności realizacji tego rodzaju funkcji jest zdaniem autora oddanie do użytku w 2012 r. na terenie Tokio najwyższej na świecie wieży telekomunikacyjnej (634 m wysokości) Tokyo Sky Tree.

Niemniej charakterystyczny jest tu duży udział zatrudnionych w transporcie (5,8% ogółu). Ta sfera działalności związana jest z podkreślanym uprzednio fundamentalnym jej znaczeniem dla gospodarczego rozwoju i sprawnego funkcjonowania rozległego terytorialnie i najludniejszego regiopolis-obszaru metropolitalnego świata. W ramach największego systemu sieci linii kolejowych w gronie światowych metropolii, obsługiwanego przez 136 linii, przewożonych jest tu kolejną w ciągu doby ponad 20 mln osób, co stanowi około 60,0% przewozów pasażerskich regiopolis.

Pracownicy sektora II w liczbie 3,9 mln osób reprezentują 22,6% rynku pracy regiopolis. W jego ramach widoczna jest dominacja przemysłu, który jako indywidualna gałąź gospodarki zajmuje trzecie miejsce (z udziałem 15,0% ogółu czynnych zawodowo), po pracownikach usług i handlu. Ten rodzaj aktywności gospodarczej jest tu reprezentowany zarówno przez najbardziej innowacyjne branże (np. przemysł farmaceutyczny, precyzyjny,

telekomunikacyjny), jak i przemysł tradycyjny oparty jednak na najnowszych rozwiązaniach technologicznych (np. samochodowy czy chemiczny). Do wiodących w skali regionu i kraju zaliczyć należy bardzo silnie rozwinięty przemysł poligraficzny.

Potrzeba rozwoju i modernizacji tkanki infrastrukturalnej regiopolis znajduje wyraz w relatywnie wysokim udziale budownictwa. Na tym rynku pracy znajduje zatrudnienie 1,3 mln osób, które reprezentują 7,6% ogólnej liczby aktywnej zawodowo ludności zespołu. Ich tak wysoka pozycja na rynku pracy regiopolis Tokio związana jest głównie z wielkoskalowym procesem modernizacji i rozwoju tkanki infrastrukturalnej. Przejawem tego jest w pierwszym rzędzie intensywna aktywność budowlana polegająca na realizacji ultranowoczesnych obiektów (zespołów budowli) o silnie zróżnicowanym obliczu funkcjonalnym. Przebiega ona zasadniczo w ramach procesu rewitalizacji terenów komercyjnych, przemysłowych i rezydencjalnych. W miejsce wyburzanych drapaczy chmur z lat 70. XX w., czy też na terenach likwidowanych kompleksów przemysłowych, powstają bardzo liczne, ultranowoczesne, liczące 100, 200 i więcej metrów wysokości inteligentne budowle (zespoły budowli), zarówno o funkcjach komercyjnych jak i mieszkaniowych. Działania tego typu poza Tokio rozwijane są na wielką skalę w sąsiadujących z nim wielkich miastach regiopolis (głównie w Jokohamie, Kawasaki, Saitamie i Chibie). Na ich terytorium, głównie w ramach działalności typu *brown field*, powstają m.in. ultranowoczesne centra komercyjno-mieszkaniowe. Przykładem tego rodzaju polityki modernizacji oraz przestrzenno-funkcjonalnej integracji regiopolis jest finalizowanie wieloletniego projektu Minato Mirai 21 w Jokohamie czy *Makuhari* w pobliskim mieście Chiba. Swoistym ewenementem w skali światowej, m.in. ze względu na skalę przedsięwzięcia, są działania na rzecz uczynienia z pobliskiego miasta Kawasaki (powojennego, wielkiego centrum przemysłu hutniczego, metalowego i stoczniowego) pierwszego w Japonii *eco-town* (City of Kawasaki. Investor Presentation 2012). Podjęte od 1997 r. przemiany strukturalne tego miasta, zmierzają do uczynienia z niego typowego miasta innowacyjnego z dominacją działalności gospodarczej w sferze *high-tech* oraz badawczo-rozwojowej. Warto zasygnalizować bezprecedensowe działania na rzecz przebudowy i rozwoju systemu dróg kołowych regiopolis. Podjęte z początkiem lat 80. XX w. prace pod egidą Tokyo Metropolitan Government znajdują wyraz w realizacji systemu autostrad / dróg ekspresowych w układzie promienisto-obwodnicowym (na wzór miasta idealnego Scamozziego czy miasta ogrodu Howarda).

Wysoka stopa urbanizacji regiopolis (99,7% jego ludności to mieszkańcy miast) determinuje wręcz symboliczny udział w rynku pracy sektora I. Zatrudnionych jest w nim 288 tys. osób (1,7% ogółu czynnych zawodowo), spośród których dominują zatrudnieni w rolnictwie. Ich działalność związana

niemal wyłącznie z zaspokajaniem części potrzeb mieszkańców regiopolis skoncentrowana jest na produkcji warzyw, truskawek, arbuźów, orzeszków ziemnych oraz hodowli kwiatów i drobiu.

Podjmując problem określenia miejsca regiopolis Tokio w systemie gospodarczym kraju, należy raz jeszcze podkreślić fakt, że jest ono głównym elementem najsilniej zurbanizowanej oraz najważniejszej (z ekonomicznego punktu widzenia) w Japonii strefy, określanej mianem Przemysłowego Pasa Wybrzeża Pacyfiku (Mydel 1983). Rozciąga się ona od Tokio na wschodzie poprzez m.in. miasta Nagoja, Osaka, Kobe i Hiroshima po Fukuoka i Nagasaki na zachodzie. W powyższym układzie osadniczo-ekonomicznym od lat 70. XX w. pozycję wiodącą zajmuje regiopolis Tokio. Za sprawą bezprecedensowego rozwoju gospodarczego kraju przy aktywnym udziale władz metropolitalnych, współczesne regiopolis wyrasta na najsilniejszy i najbardziej nowoczesny w swej przestrzenno-funkcjonalnej strukturze region ekonomiczny Japonii (Keihin).

Tab. 3. Miejsce regiopolis Tokio w krajowym systemie demograficzno-gospodarczym (2005)

Wyszczególnienie	% udziału regiopolis w skali kraju
Powierzchnia	3,6
Ludność ogółem	27,5
Ludność czynna zawodowo	28,1
w tym:	
zatrudnieni w przemyśle	28,6
zatrudnieni w handlu	37,5
pracownicy sfery IC	59,5
pracownicy sfery FIRE	37,5
pracownicy sfery B&R	39,5
pracownicy szkolnictwa	30,2
Wartość wytworzonego PKB	31,9
Wartość eksportu wewnętrznego	35,1
Liczba firm zagranicznych	80,3

Źródło: opracowanie własne.

O wyjątkowo wysokiej pozycji regionu świadczy podkreślany fakt, że na powierzchni stanowiącej zaledwie 3,6% terytorium Japonii znajduje zatrudnienie 28,1% czynnej zawodowo ludności kraju. Na ogromnym rynku pracy regiopolis wytworzonych zostało 31,9% wartości PKB (2005), którego realna

wartość przewyższa wielkość PKB Rosji czy Korei Południowej. Także w zbiorowości największych regiopolis-obszarów metropolitalnych świata widoczny jest jego wyraźny prymat. Wyprzedza ono w tym przypadku Nowy Jork oraz dystansuje wyraźnie kolejno Los Angeles, Chicago, Paryż oraz Londyn (*The 150 richest cities...*). W świetle powyższych danych pozycja regiopolis Tokio jest bardzo wysoka w zróżnicowanym funkcjonalnie rynku pracy Japonii (tab. 3). Zauważyć można przede wszystkim dominację zatrudnienia w sferze IC, koncentrującą niemal 60,0% krajowego rynku zatrudnienia. Nie mniej znamieny jest niemal 40-procentowy udział rynku pracy regiopolis w takich gałęziach czy działach gospodarki jak zatrudnienie w sferze B&R, FIRE czy handlu. Pozostaje ono także wiodącym w skali kraju centrum edukacji, szczególnie na poziomie wyższym, partycypując w 30,2% ogółu zatrudnionych w szkolnictwie. To właśnie tutaj znajdują się największe i najstarsze, a zarazem najbardziej prestiżowe, uczelnie wyższe Japonii, na czele z The University of Tokyo (uczelnia państwowa kształcąca 30 tys. studentów) oraz Waseda University (uczelnia prywatna kształcąca 46 tys. studentów, której absolwentami było m.in. sześciu powojennych premierów Japonii). Pochodną dominującej pozycji regiopolis Tokio / regionu gospodarczego Keihin w systemie ekonomicznym Japonii jest jego najwyższa atrakcyjność lokalizacyjna dla zagranicznych firm (w 2005 r. działało tu aż 80,3% ich ogólnej liczby na japońskim rynku). Jest to w coraz większym stopniu związane z metropolitalną polityką tworzenia szczególnie korzystnych warunków do ich lokalizacji, z promocją tych o najwyższym poziomie innowacyjności. Służy temu m.in. uruchomiony w ostatnich latach przez Tokyo Metropolitan Government program o nazwie *Action Program for Tokyo Vision*, polegający na tworzeniu tzw. *business special zones for asian headquarters*. W praktyce na bardzo korzystnych warunkach finansowych w zakresie podatków, kosztu wynajmu lokali użytkowych, zakupu nieruchomości itp. przyciągnąć mają one zagraniczne firmy z całego świata (w tym lokujące na terenie regiopolis swoje centra badawcze). Poza współpracą z japońskimi partnerami mają one stanowić załóżek przyszłych centrów innowacji działających zarówno na azjatyckim rynku (głównie w Japonii, Chinach i Korei Południowej), jak i na rynku globalnym.

Funkcjonowanie rynku pracy regiopolis Tokio

Problematykę funkcjonowania rynku pracy oparto na zgromadzonych i opracowanych materiałach statystycznych dotyczących rozmieszczenia czynnej zawodowo ludności w kategoriach miejsca jej zatrudnienia (*place of work*), a więc uwzględniającego wielkość i kierunki migracji wahałowych

tej kategorii ludności regiopolis. Mając na uwadze konieczność przestrzennego zróżnicowania dystrybucji miejsc pracy i skali wahadłowych migracji na terytorium regiopolis (rozsiewającym się do 70 km od CBD Tokio), jego terytorium podzielono na siedem koncentrycznych stref-pierścieni. W ich ramach określono udział poszczególnych stref-pierścieni w rynku pracy regiopolis, strukturalnego udziału na rynku pracy czynnej zawodowo ludności zamieszkałej w odpowiedniej strefie oraz pracowników funkcjonujących na rynku pracy poszczególnych stref, a którzy osiągają go w ramach dojazdów. Równolegle uwzględniono skalę odpływu czynnych zawodowo mieszkańców stref do innych obszarów-stref regiopolis. Przedmiotowe rozważania oparto na specjalistycznych materiałach statystycznych, prezentujących zagadnienie migracji wahadłowych w zespole regiopolis-obszarze metropolitalnym w 2000 r. W tym roku na rynku pracy regiopolis Tokio było zatrudnionych 17,47 mln osób, z których zaledwie 241,1 tys. (1,4% ogółu) zamieszkiwało poza jego terytorium. Równocześnie 172,7 tys. aktywnych zawodowo mieszkańców regiopolis znajdowało zatrudnienie poza jego terytorium (1,0% ogółu). Bilansujące się w praktyce wewnętrzne zasoby aktywnej zawodowo ludności regiopolis charakteryzowały wielkie codzienne jej przepływy z miejsc zamieszkania do miejsc pracy, osiągając wielkość 41,4% ogólnej ich liczby. Wynika to zasadniczo z faktu znacznego przestrzennego zróżnicowania rozmieszczenia miejsc pracy oraz czynnej zawodowo ludności zespołu. Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania tej kategorii ludności regiopolis (*by place of residence*), widać jej koncentrację w strefie rozciągającej się 10–40 km od obszaru centralnego zespołu (0–10 km), skupiającej łącznie aż 65,0% tej kategorii osób (średnio po 21,0% w każdym z 10-kilometrowych pierścieni). Obszar centralny (0–10 km) reprezentuje zaledwie 11,1% czynnych zawodowo osób regiopolis, który w układach rozmieszczenia czynnej zawodowo ludności zespołu, według miejsca zamieszkania, formuje głęboki centralny krater. Jego krawędzie wyznacza wspomniana strefa 10–40 km, na zewnątrz której notowany jest gwałtowny spadek zasobów siły roboczej obszaru do poziomu średnio 10,0% (strefa peryferyjna położona w odległości 50–70 km od CBD Tokio).

Powyższy układ rozmieszczenia czynnej zawodowo ludności regiopolis ulega całkowitemu przekształceniu w kategoriach miejsca jej zatrudnienia (*by place of work*). Najbardziej charakterystyczny jest w tym przypadku fakt dominacji obszaru centralnego (0–10 km), którego ogromny rynek pracy koncentruje niemal 30,0% ogólnej liczby zatrudnionych regiopolis. Tworzy on w przestrzennych układach dystrybucji rynku pracy/zatrudnienia centralny stożek, którego aż 70,0% uczestników reprezentują pracownicy z zewnątrz, czyli osiągający go w ramach codziennych dojazdów. Jest to zarazem największa w ramach wyróżnionych stref zespołu skala napływu pracowników,

przy równocześnie najniższej wielkości odpływu aktywnych zawodowo jej mieszkańców (zaledwie 13,8% ich ogólnej liczby – tab. 4).

Tab. 4. Regipolis Tokio. Przestrzenne zróżnicowanie i funkcjonowanie rynku pracy w kategoriach miejsca zatrudnienia ludności aktywnej zawodowo z uwzględnieniem skali jej napływu i odpływu w ramach migracji wahadłowych (w zależności od odległości od centrum miasta – 2005)

Odległość od CBD miasta Tokio (km)	Wielkość zatrudnienia (ryнку pracy) (tys.)	% udziału w rynku pracy regipolis	% udziału pracowników na rynku pracy wg stref		% odpływu czynnych zawodowo mieszkańców do innych stref regipolis
			Mieszkańców strefy	Zamieszkałych poza strefą	
0–10	5 099,1	29,1	30,0	70,0	13,8
10–20	3 445,0	19,7	71,0	29,0	45,3
20–30	2 872,6	16,4	64,1	35,9	49,2
30–40	2 487,7	14,2	73,1	26,9	46,0
40–50	1 902,7	10,9	72,4	27,6	40,9
50–60	918,7	5,4	73,9	26,1	34,4
60–70	746,7	4,3	74,0	26,0	32,6
Razem 0–70 km	17 472,5	100,0	98,6	1,4	1,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Population of Major Metropolitan Areas...*

Kolejnym charakterystycznym zjawiskiem w funkcjonowaniu rynku pracy regipolis jest to, że poza obszarem centralnym (0–10 km), pozostałe jego strefy znamionuje strukturalna przewaga pracowników zamieszkałych na ich terytorium. Reprezentują oni tam przeciętnie 70,0% ogółu zatrudnionych. Znamienny jest również fakt, że od 40,0% do 50,0% czynnej zawodowo ludności strefy przejściowej (10–30 km) oraz zewnętrznej (30–50 km) znajduje zatrudnienie poza miejscem zamieszkania. Oznacza to, że wymienione strefy regipolis stanowią główne zaplecze siły roboczej – pracowników zatrudnionych w mieście Tokio, a w jego ramach w CBD (Mydel 2012). Względnie niższe wartości migracji wahadłowych do pracy charakterystyczne są dla najbardziej odległych stref regipolis (50–70 km). Nie zmienia to jednak faktu, że przeciętnie 33,0% ich aktywnej zawodowo ludności dojeżdża do miejsc pracy w innych strefach regipolis, a jednocześnie 26,0% ogółu zatrudnionych osób na ich rynku pracy to pracownicy przybyli z innych stref zespołu.

Tab. 5. Regiopolis Tokio. Zróżnicowanie rozmieszczenia siły roboczej w zależności od odległości od centrum miasta Tokio w kategoriach miejsca zamieszkania aktywnej zawodowo ludności oraz zmienności wskaźnika jej wzrostu/spadku w układach zatrudnienia – miejsca pracy (2005)

Odległość od CBD miasta Tokio (km)	% udział czynnej zawodowo ludności w zespole regiopolis według miejsca zamieszkania	Wskaźnik wzrostu/spadku liczby czynnej zawodowo ludności strefy według miejsca pracy (w %)
0–10	11,1	187,7
10–20	23,9	–22,8
20–30	21,2	–20,8
30–40	21,1	–26,1
40–50	12,3	–18,3
50–60	6,3	–11,1
60–70	4,1	–7,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Population of Major Metropolitan Areas...*

Dla pełnego zobrazowania funkcjonowania rynku pracy regiopolis, uwzględniającego przestrzenne zróżnicowanie rynku pracy i zasobów siły roboczej, konieczne wydaje się zwięzłe zaprezentowanie problemu skali wzrostu/spadku czynnej zawodowo ludności w jego indywidualnych strefach jako rezultatu migracji wahadłowych. Najbardziej znamieną jest w tym względzie specyficzna pozycja obszaru centralnego (0–10 km), który jako jedyny w skali całego regiopolis notuje wzrost liczby aktywnej zawodowo ludności. Pozostając dominującym w skali indywidualnych stref, a co za tym idzie największym i najbardziej zróżnicowanym strukturalnie, rynkiem pracy formacji notuje wzrost liczby zatrudnionych osób aż o 187,7%. Pozostałe strefy regiopolis w różnym stopniu notują wyłącznie spadki liczby czynnej zawodowo ludności, z najwyższymi wartościami przedmiotowego wskaźnika w obszarach przejściowych (10–30 km) oraz zewnętrznych (30–50 km) regiopolis (w przedziale od 20,0% do 26,0%). Najniższe wskaźniki spadku/odpływu siły roboczej notuje strefa peryferyjna (50–70 km), oscylujące w przedziale od 8,0% do 11,0% (tab. 5).

W świetle powyższej analizy, udokumentowanej opracowanymi zestawieniami tabelarycznymi (tab. 4 i 5) stwierdzić należy jednoznacznie, że formacja osadnicza typu regiopolis tworzy wewnętrznie domknięty rynek pracy i zatrudnienia (siły roboczej), funkcjonujący w ramach wielkich migracji wahadłowych. Potwierdza to także symboliczny wręcz odsetek obecnych na jego rynku pracowników przybywających tu spoza terytorium regiopolis (zaledwie 1,4% ogółu czynnej zawodowo ludności). Nie mniej znamieny

jest fakt, iż jego funkcjonowanie oraz rozwój znaczony dominującą pozycją miasta centralnego przebiega w warunkach ścisłej integracji przestrzenno-funkcjonalnej całego zespołu. Wynika to z kompleksowej polityki gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej regiopolis – regionu ekonomicznego Keihin, kreowanej i realizowanej przez centralną instytucję: Tokyo Metropolitan Government.

Podsumowanie

Regiopolis Tokio, które z punktu widzenia liczby ludności (35,1 mln) tworzy największą na świecie tego typu formację osadniczą, za sprawą ogromnego rynku pracy, gdzie znajduje zatrudnienie aż 28,1% ogółu aktywnej zawodowo ludności kraju (17,3 mln osób – 2005), zajmuje dominującą pozycję w systemie ekonomicznym kraju. Stanowiąc główne ogniwo Japońskiego Megalopolis, tworzy zintegrowany przestrzennie i funkcjonalnie system 192 różnej wielkości miast, w którym wiodącą pozycję zajmuje Tokio, będące jednocześnie ośrodkiem stołecznym kraju. Za sprawą ogromnego, silnie zdywersyfikowanego strukturalnie rynku pracy, charakteryzującego się przy tym najwyższym poziomem innowacyjności aktywności ekonomicznej, zespół regiopolis partycypuje aż w 31,9% wartości wytworzonego PKB (2005). W tym aspekcie regiopolis Tokio formuje największy region gospodarczy kraju o nazwie Keihin, którego realna wartość wytworzonego produktu krajowego brutto przewyższa wielkość PKB Rosji czy Korei Południowej. Znamienny jest przy tym fakt, iż z punktu widzenia wielkości rynku pracy oraz obecnej na nim aktywnej zawodowo ludności regiopolis Tokio tworzy praktycznie niemal samowystarczalny układ. Jego funkcjonowanie znaczne przede wszystkim aktywnością gospodarczą opiera się na ogromnych migracjach wahałowych aktywnych zawodowo mieszkańców zespołu, którzy reprezentują aż 98,6% ogółu pracowników. Oznacza to, że zaledwie 1,4% zatrudnionych na rynku pracy regiopolis osób, osiąga go w ramach dojazdów spoza jego terytorium. Równocześnie dokładnie 1,0% aktywnych zawodowo mieszkańców regiopolis znajduje zatrudnienie poza jego obszarem, co świadczy także o specyficznej samowystarczalności zasobów siły roboczej regiopolis. Dla podkreślenia szczególnej pozycji regiopolis Tokio w systemie ekonomicznym kraju stosowne jest dodanie, że znaczną część realizowanych na jego terytorium funkcji egzogenicznych znamionuje globalny zasięg (Sassen 1991, 2006). Związane jest to zarówno z wysoką koncentracją na jego obszarze rodzimych firm globalnych, jak i bardzo liczną zbiorowością firm zagranicznych. W tym ostatnim przypadku prymat regiopolis Tokio w skali kraju jest bezprecedensowy. Znajduje to wyraz w obecności na jego obszarze aż 80,3% ogólnej liczby zagranicznych firm działających w Japonii. O wyso-

kiej pozycji regiopolis w systemie ekonomicznym kraju oraz nowoczesności i innowacyjności jego gospodarki dowodzi także okoliczność zatrudnienia na jego obszarze niemal 60,0% ogólnej liczby pracowników sfery IC czy też ok. 40,0% pracowników sfery FIRE oraz B&R. Reasumując, należy podkreślić, iż strategia aktualnego i perspektywicznego zintegrowanego rozwoju demograficznego, ekonomicznego i przestrzenno-funkcjonalnego regiopolis realizowana jest pod administracyjnym zarządem centralnej instytucji o nazwie Tokyo Metropolitan Government.

Summary

Tokyo Regiopolis is the biggest urban formation in the world. Being populated by over mln inhabitants, representing 27,5% of the country total population (2005), it forms a vast labor market, very modern in its internal structure, concentrating 28,1% of economically active population. This strongly integrated (spatially and economically) system of 192 cities and towns with demographic and economic predominance of Tokyo, form the most important economic region of the country (Keihin) responsible for 31,9% of the country GDP (in gross values higher than GDP of Russia or South Korea). Interestingly Tokyo Regiopolis labor market is practically self-sufficient. Out of 17,3 mln of active workers only 1,4% commutes from the outside of the region and at the same time 1,0% of Tokyo Regiopolis inhabitants commutes to work out of the region on a daily basis.

It is necessary to point out the pivotal role of Tokyo Regiopolis in the Japan labor market. Almost 60% of country IC sphere jobs, as well as 40% of FIRE and B&R, are concentrated within the region. Tokyo Regiopolis as main urban and economic region of Japan and at the same time one of the most important centers in the world functions under management of the Tokyo Metropolitan Government.

key words: regiopolis, central city, central area, labour market, commuting employed persons

Literatura

- Beaujeu-Garnier J., Chabot G. (1971), *Zarys geografii miast*, Warszawa: PWE.
- Dickinson R.E. (1964), *City and Region. A Geographical Interpretation*, London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Jałowiecki B. (1999), *Metropolie*, Białystok: WSFiZ.
- Japan Statistical Yearbook 2010*, Tokyo: Statistic Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communication.
- Mydel R. (1983), *Japonia*, Warszawa: PWN.
- Mydel R. (1993), *Diurnal Transformations of Demographical and Social Space of Tokyo*, „Zeszyty Naukowe UJ, Prace Geograficzne”, 93, Kraków.
- Mydel R. (2012), *Centra wielkich miast Japonii w procesie przemian 1955–2005*, Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM.
- Mydel R., Ishimizu T. (1985), *Ewolucja przestrzenno-funkcjonalnej struktury japońskich obszarów metropolitalnych*, „Zeszyty Naukowe UJ, Prace Geograficzne”, 65, Kraków.

Population Census of Japan 2000 and 2005, Tokyo: Statistics Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communication.

Population of Major Metropolitan Areas, 2005 Population Census of Japan, Overview Series No. 9 (2009), Tokyo: Statistics Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communication.

Sassen S. (1991), *The Global City. New York, London, Tokyo*, New York: Princeton University Press.

Sassen S. (2006), *Cities in a World Economy*, London: Fine Forge Press.

Tokyo Statistical Yearbook 2010, Tokyo: Tokyo Metropolitan Government.

Netografia

Regiopolregion Rostock, 2006 (www.regiopolregion-rostock.de).

The 150 richest cities in the world by GDP in 2005, PricewaterhouseCoopers, www.citymayors.com/statistics/richest-cities-2005.html (dostęp: 1.10.2014).